

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ**

Пам'яті Януша Куртики

Талановитий медієвіст, професор, автор кількох новаторських книжок, чиє ім'я високо цінувалося колегами з різних куточків світу, Януш Куртика віддавна був пов'язаний науковими зацікавленнями з Україною. Наука ж, як відомо, тісно поєднує людей. У своєму щільному графіку громадського діяча він знайшов шпарину для участі у першому науковому семінарі Центру соціальної історії, що проходив у Кам'янці-Подільському у жовтні 2004 р. Потому його можливості вже були жорстко обмежені службовими обов'язками.

Януша Куртику тішила поява кожного нового випуску "Соціуму". Після "чорної" для Польщі і всіх нас суботи 10 квітня ми хіба що можемо присвятити цей номер його пам'яті.

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту історії України
НАН України

Опубліковані статті відбивають точку зору авторів,
яка не завжди збігається з думкою Редакційної Колегії.
Відповідальність за точність цитувань несе Автор

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. М. Грушевського, 4, к. 506
<http://www.history.org.ua/socium/contents.htm>
E-mail: socium_alm@ukr.net
Fax: (044) 279 63 62

ISSN 1995-0300

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ № 6936 від 04.02.2003 р.

© Інститут історії України НАНУ

© Автори

СОЦІУМ

Альманах соціальної історії

Випуск 9

Засновник

Інститут історії України НАН України

Редакційна Колегія

Валерій Смолій, д.і.н., академік НАН України – *головний редактор*

Віктор Горобець, д.і.н., професор – *відповідальний редактор*

Наталія Старченко, к.і.н. – *заступник відповідального редактора*

Наталія Білоус, к.і.н. – *відповідальний секретар*

Сергій Леп'явко, д.і.н., *Чернігівський державний університет ім. Тараса Шевченка*

В'ячеслав Мордвінцев, д.і.н., *професор, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка*

Володимир Ричка, д.і.н., *професор, Інститут історії України НАНУ*

Олексій Толочко, д.і.н., *член-кореспондент НАНУ, Інститут історії України НАНУ*

Петро Сас, д.і.н., *Інститут історії України НАНУ*

Тарас Чухліб, д.і.н., *Інститут історії України НАНУ*

Віталій Щербак, д.і.н., *професор, Національний університет «Києво-Могилянська академія»*

Київ
2010

СОЦІУМ

Альманах соціальної історії

Випуск 9

ЗМІСТ

Соціальні групи та соціальна мобільність

- 9 *Андрій Заяць*. Міщани поміж Литовськими Статутами і практикою життя
- 20 *Сергій Горін*. Мобільність ченців волинських монастирів у першій половині XVII ст.
- 37 *Максим Яременко*. Річпосполитська шляхта у Києво-Могилянській академії XVIII ст.
- 56 *Ігор Сердюк*. Населення літнього віку у містах Гетьманщини (за даними Румянцевського опису 1765–1769 рр.)

Історична конфліктологія

- 67 *Tomasz Kempa*. Konflikt między kanclerzem Janem Zamoyskim a książętami Ostrogskimi i jego wpływ na sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Rzeczypospolitej w końcu XVI wieku
- 97 *Микола Крикун, Олекса Піддубняк*. Волинський маєток Лаврина Пісочинського (придбання села Кунева і захист права власності на нього)
- 136 *Володимир Собчук*. Суперечки Сенют і Ярмолинських за маєтки наприкінці XVI – початку XVII ст.
- 159 *Володимир Пришляк*. Козацький Гетьманат часів Данила Апостола: протиріччя між гетьманською та імперською системами влади
- 174 *Ігор Скочиляс*. Брацлавський територіальний конфлікт 1747–1754 рр.: правові аргументи, еклезіальні й соціальні практики «впорядкування» географічного простору та історична пам'ять
- 219 *Юрій Волошин*. Конфлікти в Полтаві другої половини XVIII ст.: зміст, характер, мова

Історична біографістика

- 241 *Наталія Білоус*. Павел Пачинський – київський намісник та вірний слуга воеводи Томаша Замойського (у світлі листування 1619–1626 рр.)
- 278 *Тетяна Кузик*. «Лучше головъ, нежели хвостам служить»? Іван Чугуївець: військовий писар і колезький асесор

Історія уявлень та ідей

- 293 *Юрій Писаренко*. «Зрение» и «слепота» как социальные символы
- 318 *Наталя Старченко*. Судова риторика як вияв цінностей волинської шляхти кінця XVI ст. (на прикладі справи про вбивство Балтазара Гнівоша з Олексова)
- 361 *Adam Moniuszko*. *Iuramentum corporale praestitit*. Przyczynek do badań nad przysięgą dowodową w koronnym procesie ziemskim u schyłku XVI stulecia
- 373 *Оксана Романова*. «Боже небагословіння» чи вигідне одруження? Штрихи до ціннісних пріоритетів козацької старшини XVIII ст.
- 392 *Катерина Дуса*. Історія сексуальності ранньомодерної доби: уявлення і дискусії на зламі XX і XXI століть
- 402 Відомості про авторів

SOCIUM

An Almanac of Social History

No. 9

CONTENTS

Social Groups and Social Mobility

- 9 *Andriy Zayats*. Townsmen between the Lithuanian Statutes and the Practice
- 20 *Serhiy Gorin*. The Mobility of Monks in Volynian Monasteries in the 1st Half of the XVII C.
- 37 *Maksym Yaremenko*. The Nobility of the Polish–Lithuanian Commonwealth in the Kyiv-Mohyla Academy in XVIII C.
- 56 *Ihor Serdyuk*. Old People in City of the Getmanshchyna (on the ground of the Rumyantzev's Description of 1765–1769 years)

Historical Conflictology

- 67 *Tomasz Kempa*. The Conflict between the Chancellor Jan Zamoyski and princes Ostrogski, and His Influence on the Internal and Foreign Politics of the Polish–Lithuanian Commonwealth at the End of the XVI C.
- 97 *Mykola Krykun, Oleksa Piddubnyak*. The Volynian Manor of Lavryn PISOCHYNSKYJ (the acquisition of the village Kunev and the protection of his ownership rights to it)

- 136 *Volodymyr Sobchuk*. Estate Conflicts between Senyuta and Yarmolynskyj Families at the End of the XVI – beginning of the XVII C.
- 159 *Volodymyr Pryshlyak*. The Cossack Hetmanate in the Times of Danylo Apostol: the Conflict between the Hetman's and the Imperial Systems of Power.
- 174 *Ihor Skochylyas*. The Braclaw Territorial Conflict of 1747–1754: Legal Arguments, Ecclesiastical and Social Practices of “Ordering” the Geographical Space and Historical Memory.
- 219 *Yuriy Voloshyn*. The Conflicts in Poltava in the 2nd Half of the XVIII C.: Matter, Character, Language

Historical Biography Studies

- 241 *Nataliya Bilous*. Pavel Pachynskyj – the Kyiv Deputy and Loyal Servant to *Voyevoda* Tomasz Zamoyski (Based on Letters of 1619–1626)
- 278 *Tetyana Kuzyk*. «Better Serve Heads Than Tails»? Ivan Chuguyivets: the Army Scrivener and Collegian Assessor

History of Beliefs and Ideas

- 293 *Yurij Pysarenko*. «Sight» and «Blindness» as Social Symbols
- 318 *Natalya Starchenko*. Value Systems of the Volhynian Gentry in Court Rhetorics in the late XVI C. (Based on the Baltazar Gniwosh Murder Case)
- 361 *Adam Moniuszko*. *Iuramentum corporale praestitit*. To the Analysis of Oaths in Polish Land Tribunals at the End of the XVI C.
- 373 *Oksana Romanova*. «God's Un-Blessing» or an Advantageous Marriage? On Values and Priorities of the Cossack Leaders in XVIII C.
- 392 *Kateryna Dysa*. History of Sexuality of Early-modern Era: Ideas and Discussions at the Turn of the XX – beginning of the XXI C.
- 402 Information about the Authors